

Кореляції між клінічною і клітинною кардіологією (клініко-ультраструктурні дослідження): монографія / Ю. Г. Кияк, О. Ю. Барнетт, В. І. Ковалишин, Г. Ю. Кияк.— Львів: Кварт, 2012.— 160 с., 127 електронних мікрофотографій, 8 електрокардіограм, 3 рис., 1 табл.

Запропонована увазі читачів монографія написана на суміжжі двох наук — кардіології і клітинної патології, яка почала інтенсивно розвиватися.

Знання клінічної кардіології і досвід фундаментальних досліджень є підґрунтям для зародження нового напрямку — клінічної клітинної кардіології. Вона має низку переваг лише над клінічними чи експериментальними дослідженнями, бо розкриває початкові зміни і послідовність процесів, що призводять до виникнення хвороби у людини.

Особливо це важливо при таких поширених захворюваннях, як ІХС, ураження серця при артеріальній гіпертензії та цукровому діабеті 2-го типу і серцевій недостатності, які більш ніж на 50 відсотків визначають тривалість життя людини.

Спектр започаткованих і розкритих у монографії проблем дуже широкий і багатогранний завдяки електронній мікроскопії — „золотому стандарту“ для пізнання клітинних механізмів розвитку більшої частини хвороб. Як відомо, візуальні зміни, що відбуваються на субклітинному рівні при тому чи іншому захворюванні, дають більше нової інформації, ніж узагальнені лабораторні чи функціональні показники, які переважно не є досить специфічними.

Автори використали сучасні клінічні та функціональні методи дослідження серцево-судинної системи у зіставленні з результатами електронно-мікроскопічного дослідження під час операційних біопсій та експрес-некрופсій міокарда, які за інформативністю прирівнюються до біопсій. Комплексний підхід до розпізнавання патоморфологічних і патофізіологічних процесів, що відбуваються на клітинному рівні у різних ділянках

міокарда при коморбідних станах, увінчався винаходами, новими теоріями і гіпотезами, які допомагають обрати оптимальний підхід до лікування і профілактики серцевих недуг.

Монографія не має аналогів у світі за зіставленням клінічних ознак ураження серця і клітинними змінами в ньому. Її написано фахово, доступно, цікаво. Книжка містить інтерпретацію 127 електронних мікрофотографій високої якості та інформативності. У ній розкрито низку актуальних питань щодо механізмів зародження кристалів холестерину, без яких немає атеросклерозу, патогенезу варіантної стенокардії, специфічності клітинних змін при ішемічних, гіпертензивних, діабетичних і токсичних кардіоміопатіях, а також причин виникнення гострої та хронічної серцевої недостатності. Вперше з'ясовано, що гібернація міокарда належить до загальнобіологічного явища, а не тільки до „нового ішемічного синдрому“, в основі якої є ураження мітохондрій і вуглеводна дистрофія кардіоміоцитів. Розкрито нюанси гібернації, тривалість життя гібернованих міоцитів при серцево-судинних захворюваннях і в різних ділянках лівого шлуночка при інфаркті та механізми їх загибелі, зокрема через апоптоз або вторинний некроз, що призводить до розвитку серцевої недостатності.

Без сумніву, вихід цієї книжки буде добрим стимулом для подальшого розвитку клітинної кардіології як науки і допоможе як молодим лікарям, так і досвідченим кардіологам і патологам знайти пояснення низки скарг і симптомів, спрямує їх на пошук нових підходів до лікування та профілактики найпоширеніших захворювань серця і судин.

*Дмитро ЗЕРБИНО,
академік НАМН України,
доктор медичних наук, професор*

Стаття надійшла 06. 05. 2016
Після доопрацювання 20. 06. 2016
Прийнята до друку 20. 07. 2016